

Asia: VN/26873/2024

Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmän mietintö

Direktiivin suhde nykytilaan

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

-

Keskeiset ehdotukset

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistasoon? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

-

Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

Esityksessä ehdotetaan esitutkintalakiin uutta pykälää: 11 luvun 9 b § Seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaan kohdistuvan väkivallan riskin ja suojelun tarpeen arviointi. Uusi pykälä on kannatettava. Kyseinen pykälä velvoittaisi esitutkintaviranomaista arvioimaan jatkossa kaikkien tällaisten asianomistajien riskin joutua uudelleen väkivallan uhriksi sekä toteuttamaan tarvittavia toimenpiteitä asianomistajan suojelemiseksi.

Pykälän mukaan esitutkintaviranomaisen on arvioitava toimenpiteiden tarpeellisuutta väkivallan ennalta estämiseksi ja asianomistajan tai huollettavan suojelemiseksi. Pykälässä mainitaan yhtenä toimenpiteenä myös rikoksesta epäillyn ohjaaminen tukipalveluiden piiriin. Mietinnössä kerrotaan, että rikoksesta epäillyn ohjaamisella voidaan parhaimmillaan estää uusia rikoksia ja edistää myös rikoksen uhrin ja asiaan liittyvien läheisten asemaa. Tästä syystä pidämme tärkeänä, että uhrin tuen saamisen varmistamisen lisäksi, rikoksesta epäilty pyritään ohjaamaan tukipalveluiden piiriin ja häntä avustetaan tarvittaessa asian suhteen. Palveluihin liittyen järjestöissä on paljon valtakunnallista väkivaltatyön erityisosaamista. Järjestöjen toimintaedellytykset tulisi turvata jatkossakin resurssien osalta, koska hyvinvointialueet eivät kykene vastamaan kaikkeen palvelutarpeeseen.

Tärkeää on varmistaa se, että jos suojelun tarpeen arvioinnissa todetaan tarvittavan toimenpiteitä, niiden tulee myös toteutua oikea-aikaisesti ja riittävällä tavalla.

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

-

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

-

Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

Työryhmä ehdottaa, että säännös asianomistajan yhteystietojen välittämisestä tukipalveluihin koskisi jatkossa myös erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa.

Ehdotus on kannatettava, koska tuen piiriin hakeutuminen ei saisi jäädä yksin asianomistajan harteille tilanteessa, jossa voimavarat ja psyykinen jaksaminen ovat äärirajoilla. Asianomistajalla voi olla suuri kynnys hakeutua tukipalveluiden piiriin oma-aloitteisesti ja on tärkeää huolehtia siitä, että tarvittaessa asianomistaja tulisi voida avustaa tukipalveluiden piiriin.

Järjestöissä on paljon valtakunnallista väkivaltatyön erityisosaamista. Järjestöjen toimintaedellytykset tulisi turvata jatkossakin muun muassa resurssien osalta, koska hyvinvointialueet eivät kykene vastamaan kaikkeen palvelutarpeeseen.

Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja

-

Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus

Terveystieteiden laakiin ehdotetaan uutta pykälää 38 §: Tukikeskus seksuaaliväkivallan uhreille. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin hyvinvointialueiden ja Uudellamaalla HUS-yhtymän velvoitteesta ylläpitää tukikeskuksia seksuaaliväkivallan uhreille. Pykälässä mainintaan

myös, että tukikeskuksen on myös tarjottava uhrille traumakokemuksen huomioivaa tukea ja tarvittaessa ohjattava uhri erikoistuneeseen tukeen.

Kannatamme uutta pykälää. Mietinnössä tuodaan esille, että nykytilassa Seri-tukikeskuksia koskeva kansallinen sääntely puuttuu, joten teoriassa olisi mahdollista, että nykyisiä Seri-tukikeskuksia lakkautettaisiin tai niiden tarjoamat palvelut hajaantuisivat ympäri palvelujärjestelmää. Tästä syystä on tärkeää, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään tukikeskusten järjestämisvastuusta, jotta turvataan palveluiden jatkuvuus sekä yhdenvertainen saatavuus.

Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin

-

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

-

Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?

-

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

-

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

-

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?

-

Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

-

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Naisiin kohdistuvalla väkivallalla ja perheväkivallalla on vakavia ja usein pitkäkestoisia seurauksia uhrien mielenterveyteen. Traumaattiset kokemukset voivat heikentää väkivallan uhrien psyykkistä vointia laaja-alaisesti sekä pitkäkestoisesti. Usein väkivalta tulee viranomaisten tietoon vasta siinä vaiheessa, kun väkivalta on jatkunut jo pidempään.

Nyt tavoitteena on saada NKV-direktiivin velvoitteet täytäntöön vähimmäistasolla. Väkivallan ehkäiseminen ja torjuminen vaati vielä paljon työtä tämänkin jälkeen ja sitä tulee jatkaa systemaattisesti. On tärkeää muun muassa edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa, pyrkiä vaikuttamaan koventuneeseen asenneilmapiiriin, lisätä edelleen tietoisuutta naisiin kohdistuvasta väkivallasta, perheväkivallasta ja auttavista tahoista, toteuttaa turvataitokasvatusta, tunnistaa vielä herkemmin väkivallan eri muotoja ja kouluttaa siihen ammattilaisia sekä varmistaa että meillä on saatavilla riittävät palvelut aikuisille sekä perheille eri elämäntilanteissa.

Erilaiset kuormitustekijät perheissä ja ihmisten elämässä kuten lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu, talousongelmat, erotilanteet, työttömyys ja päihdeongelma voivat olla myös altistavia riskitekijöitä joko väkivaltakokemuksille tai -teoille. Tämän vuoksi on tärkeää huolehtia esimerkiksi riittävästä sosiaali- ja terveyspalveluista, riittävästä perusturvan tasosta sekä matalan kynnyksen ennalta ehkäisevistä ja varhaisen tuen palveluista.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Mettälä Riikka
Mielenterveyden keskusliitto ry